

לקראת שבוע הספר מפרסמת הספרייה הלאומית את נתוני הוצאות הספרים בישראל בשנה שחלפה (2014). בין הנתונים הבולטים:

- חלה עלייה קלה במספר הפרסומים הכולל, אך ירידה משמעותית בכמות הספרים המודפסים (243 פחות משנה שעברה)
- גידול משמעותי בספרות פרזזה ברוסית (98) ובערבית (66)
- ירידה משמכת בפרסום ספרי עיון העוסקים בהיסטוריה של עם ישראל ובסכסוך הישראלי-ערבי לעומת עלייה משמעותית בספרי מדע פופולרי וטבע
- צניחה במספר הספרים המתורגמים לילדים ולנוער (261 לעומת 367 בשנת 2013)
- ספרי ילדים ונוער: 54% מהספרים הם לגיל הרך, 32% לילדים בבה"ס היסודי ו-14% לבני נוער (כיתות ז-יב)
- רוב הספרים לנוער עוסקים בפנטזיה ומדע בדיוני ורק ספר אחד עוסק בהריון בגיל הנעורים....
- 20 הוצאות לאור אחראיות על 52% מסך כל הוצאה לאור המסחרית. בסך הכול יותר מ-350 הוצאות מסחריות ו-400 עמותות הוציאו ספרים השנה
- כ-20% מהפרסומים יוצאים לאור ע"י אנשים פרטיים.
- בישראל יוצאים לאור 15 עיתונים מדי יום ובנוסף 480 מגזינים, שבועונים ומקומונים
- בשנת 2014 הגיעו לספרייה 417 ספרים אלקטרוניים ו-480 ספרים מוקלטים (רובם ספרות קלאסית וספרים מוכרים לילדים)

לקראת שבוע הספר שייפתח ביום רביעי (3.6.2015) מפרסמת הספרייה הלאומית את הנתונים השנתיים העוסקים בהוצאות הספרים בישראל, בספרים המתורבסוגי הוצאות לאור ובתחומי עיסוקיהן וכן בנושאים מעניינים וחשובים אחרים שיכולים ללמד על מגמות ספרותיות, חברתיות ותרבותיות בישראל. הנתונים מתיישנת 2014. השנה הדו"ח עומד בסימן חוק להגנת הספרות והסופרים בישראל, ובחננו מספר היבטים והשפעות שלו.

כידוע, **על פי החוק** כל פרסום שמודפס או מופק בישראל, מחויב להימסר לספרייה הלאומית. מדובר בספרים, עיתונים, כתבי עת, דיסקים ובשנים האחרונות גם כדיגיטליים ומוקלטים.

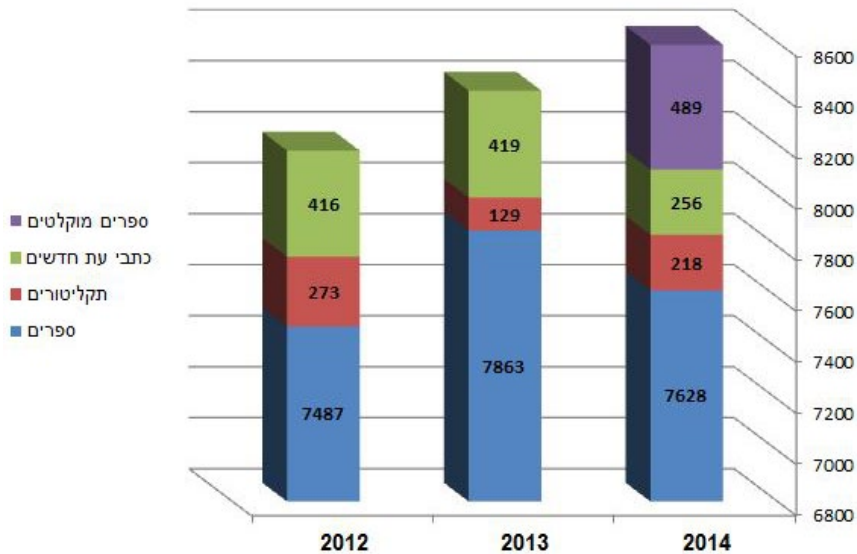
תוכן העניינים

- פרסומים חדשים בשנת 2014
- עברית ושפות אחרות
- מה קראנו בשנת 2014?
- ספרי עיון ופנאי
- מדף הילדים והנוער
- מה קוראים התלמידים בין כתה ז ועד שיקראו ספרי מבוגרים?
- האם החוק להגנת ספרות והסופרים משפיע?
- כמה מו"לים יש?
- הוצאות "חצי עצמיות"
- מקומות הוצאות לאור
- מאגר המו"לים
- כתבי עת ועיתונים
- הספר האלקטרוני

לעזרה לחץ כאן

שלח הודעה

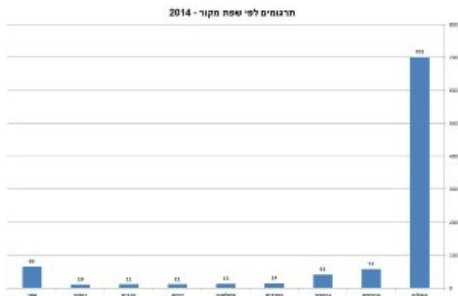

מגמת העלייה המתונה שנראתה ב-2013 הצטמצמה ב-2014, והפרסום בכל הפורמטים גדל ב-2% בלבד. בסך הכול נתקבלו לספרייה 8,614 פרסומים חדשים 203 יותר מאשר אשתקד. בנוסף, זו השנה הראשונה בשנים האחרונות שבה חלה ירידה (של 243 ספרים) בכמות הספרים המודפסים. הפרסומים מתחלקים ל-8 ספרים, 218 תקליטורים, 26 מפות, 256 כתבי עת חדשים ו-489 ספרים מוקלטים.

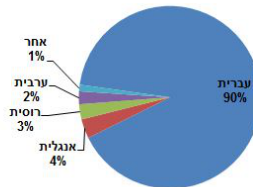
עברית ושפות אחרות

מתוך הספרים החדשים שנרשמו בספרייה הלאומית השנה, 6,899 הם בשפה העברית, 263 באנגלית, 204 ברוסית ו-173 בערבית. יתר 89 הספרים יצאו שפות. בייחוד יש לציין את השפה הרומנית (10) ואת הגידול בפרסום בצרפתית (31, ביחס ל-11 אשתקד).

באופן יחסי, חלה עלייה גדולה בפרסום מקור בעברית (85%, לעומת 82% אשתקד) לעומת פרסומים מתורגמים. העלייה המשמעותית ביותר היא בספרות, ל ירידה במרבית תחומי ספרי עיון ופנאי. משפות זרות תורגמו לעברית 923 ספרים. אנגלית (701) מובילה כשפת המקור המועדפת לתרגומים, אך יש גם ת-33 שפות נוספות.

ספרים לפי שפה - 2014

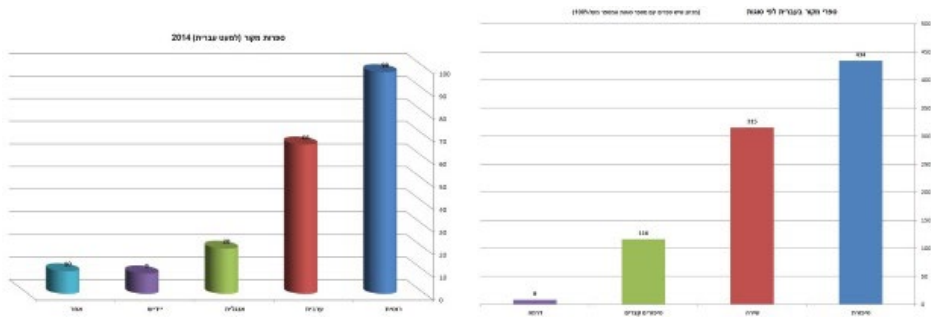

חלוקה גאוגרפית של שפות המקור (מלבד אנגלית) מראה עדיפות ברורה לספרות אירופאית, כאשר גרמנית (41) וצרפתית (57) מובילות בפער גדול לעומת אחרות, בוודאי שפות נדירות כגון לטינית (4), בוודאי אוקסיטנית (1), ושני תרגומים של בודהיסטיים משפת פאלי.

210 ספרים תורגמו בישראל מעברית לשפות זרות, מהם 161 פרסומים רב-לשוניים הכוללים גם עברית, ו-49 שהם תרגומים בלבד, בהם בולטת השפה הא (31).

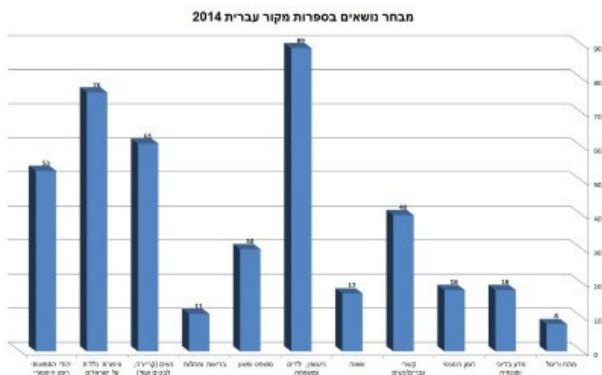
מה קראנו בשנת 2014?

השנה המשיכה מגמת הגידול בספרות מבוגרים. 1,378 ספרי קריאה למבוגרים נקלטו השנה בספרייה, גידול לעומת 1,257 ספרים אשתקד. מתוך אלו, 175, בעברית. ברוסית נקלטו 98 ספרים ובערבית 66. מבין כל הספרים 1,014 הם ספרי מקור. הרוב הגדול של הספרות המתורגמת ממשיכה לבוא מאנגלית, א קוראים גם ספרי קריאה שמקורם ב-26 שפות נוספות ובראשם צרפתית (23) וגרמנית (12).

מתוך ספרי המקור, 814 ראו אור בשפה העברית. גם ברוסית (98) ובערבית (66) יש גידול משמעותי.

ניתוח הסוגות הספרותיות של ספרי המקור במגוון השפות מראה על גיוון ההיצע לקוראים בישראל. בהמשך למגמת הגידול המואץ של אשתקד, 133 אוספי סיפור קצרים מקוריים הגיעו לספרייה, 116 מהם בעברית (גידול מ 63 אשתקד ו-52 לפני שנתיים). בספרי שירה המספרים יציבים, כאשר 402 ספרי שירה מקוריים מגיי לספרייה, מתוכם 315 בעברית ו-87 (!) ברוסית. 14 ספרי מחזות מצטרפים ל-485 ספרי בדיון (fiction) כלליים.

ספרי עיון ופנאי

בתחום ספרי העיון נרשמו ירידות קלות בהיקף הפרסום. 273 ביוגרפיות נכתבו השנה (ירידה מ-295) – מתוכם 109 אוטוביוגרפיות, שחלקן יצאו לאור רק פטירת מחבריהם. רק 76 ספרים על ארץ ישראל מראייה היסטורית, ארכיאולוגית וטבע נקלטו בספרייה (ירידה מ-114 אשתקד), וכן 155 ספרים על היסטוריה של ישראל. על מדינת ישראל מזוויות של מדעי החברה, מדע המדינה, ועוד הגיעו 644 ספרים (720 אשתקד). רק 74 ספרים בנושא הסכסוך הישראלי-ערבי יצאו ה ירידה נוספת בנוסף לירידה אשתקד (76, ומלפני שנתיים 124).

68 ספרי סיפורת בערבית נוספו השנה למדפי הספרייה. עברית וערבית יחד הניבו 32 ספרי לשון ובלשנות. גם 112 ספרי משפט – רובם מומחים וחלקם ל הרחב – הצטרפו לקודמיהם בספרייה.

502 ספרים בתחום הכתיבה הרבנית, 223 ספרי מוסר ודרשות, ו-134 ספרי פרשנות המקרא, ספרים מחקריים ורבניים, נרשמו אף הם. בהגות יהודית נוסו כותרים (ירידה מ-76) ו-166 ספרי מקור ומחקר בקבלה וחסידות (ירידה מ-215), ירידה מפתיחה ביחס לשנה שעברה.

129 מדריכי תרבות הפנאי ו-27 מדריכים נוספים חולקים מקום במדף עם 235 ספרי אמנויות ופולקלור.

אוהבים לבשלי? כתבו לכם 35 ספרים חדשים, הכוללים גם בישול לחגים, בישול מהתנ"ך, בישול לטבעונים וגם לא מעט חברות המשוכנעות כי בישול במוצרים נ ישפר לכם את טעם המאכלים שאתם מכינים.

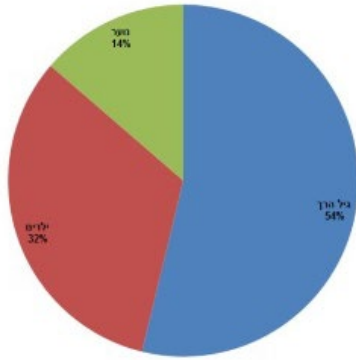
134 ספרי מדע פופולארי, טבע ומתמטיקה נקלטו בספרייה השנה, גידול חד לעומת אשתקד (80).

מדף הילדים והנוער

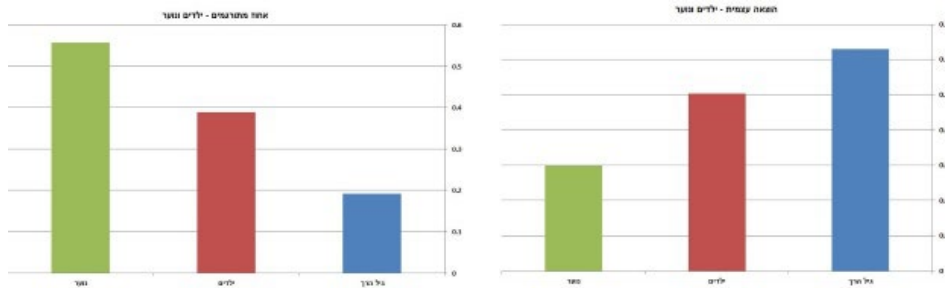
השנה נרשמו בספרייה הלאומית 855 ספרי ילדים ונוער, ירידה קלה מ-879 אשתקד. המספר הזה אינו כולל 221 ספרי לימוד שנקלטו בספרייה (ירידה מ-300 שנתיים). השנה חלה צניחה באחוז הספרים המתורגמים עבור ילדים ונוער (261 לעומת 367) – ראו פירוט בהמשך.

בתוך ספרי ילדים ונוער אלו כלולים 20 ספרי ילדים בערבית ו-99 ספרים המיועדים למגזר הדתי והחרדי.

ספרי ילדים לפי קהל יעד 2014

השנה בחרנו לנתח את ספרי הנוער ואת דפוסי הוצאה של ספרי ילדים ברמות השונות, ללא הבחנה בין שפות. הספרים חולקו לשלושה קהלי יעד: הגיל הרך (עד 3), ילדים (עד 10) ובני נוער (כיתות ז'-י"ב). חלוקה זו מראה על שונות גדולה בצורות הוצאה ובהעדפות של הילדים וההורים – או בשיקולי הוצאה לאור של המו"לים לפלח שוק זה.

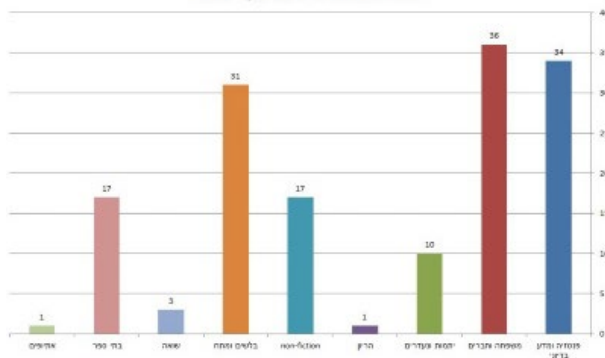
ילדי הגיל הרך מוצפים בספרים חדשים אבל לעומתם השנה נתקבלו רק 117 ספרים המיועדים לנוער. בהתאמה למגמה כללית יותר בעולם הספר הישראלי בתחום הספרים המיועדים לגיל הרך מתגלים אחוזים גבוהים יחסית של הוצאה עצמית (13% לעומת 5% בספרי נוער). הדבר עולה בקנה אחד עם שליטה חזק מספר מו"לים קטן: 5 מתוכם אמונים על 71 ספרים המיועדים לבני נוער (160%). בספרי ילדים ובגיל הרך הפיזור גדול יותר. **דומה שקשה למחברים לחדור לשווקים בוחרים לעשות זאת באמצעות הפקה של ספריהם בכוחות עצמם, שיווקם והפצתם ללא הוצאה מסחרית.**

ההבדל הגדול הוא ביחס של ספרי ילדים מקוריים בכל שכבת גיל. בספרים המיועדים לגיל הרך, מסתבר, רבים הם אזרחי ישראל שרוצים להוציא סיפור חדש ליל ונכדיהם – 81% הם ספרי מקור. אולם לעומת זאת הנוער הישראלי ניזון בעיקר ממקורות חו"ל!

מה קוראים התלמידים בין כותבי ועד שיקראו ספרי מבוגרים?

מגוון רחב של נושאים. הנתונים עונים בקול ברור: הם מעדיפים לקרוא סיפורת – 86% מהספרים שהם קוראים הם ספרי סיפורת. יש מגוון רחב של נושאים – בתרשים מטה] חלק מהנושאים הבולטים (מכיוון שהספרים כוללים מגוון נושאים, הסה"כ אינו מגיע ל-100%). משמעות הנושאים מתחדדת בהשוואה לק. אוכלוסייה שונת – בני נוער מוצפים כמעט פי 2 בספרי פנטזיה ומדע בדיוני ממבוגרים (34 לעומת 18). משפחה וחברת הם נושאים מרכזיים בספרות המיועדת הנוער. רק ספר אחד נתקבל העוסק בהריון של בני נעורים.

מדגם נושאים בספרות הנוער - 2014

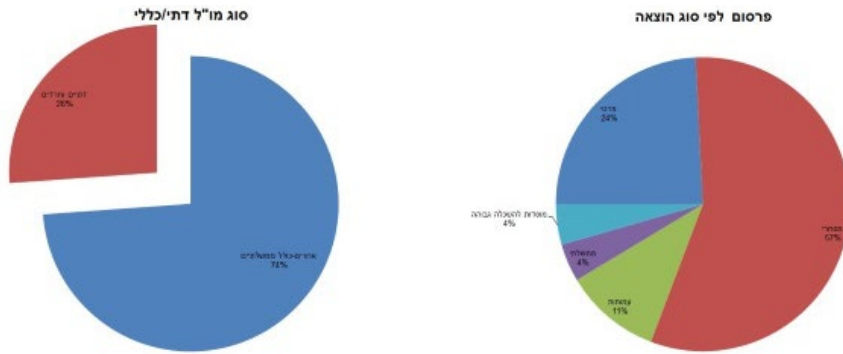

האם החוק להגנת ספרות והסופרים משפיע?

חוק להגנת הספרות והסופרים בישראל עשוי להשפיע על מגוון רחב של תחומים, החל משינויים בכמות הכותרים היוצאים לאור, בעבודה של מחברים עם מו"ל בעדיהם, בתמלוגי המחברים, כניסתם של מחברים חדשים לשוק הספרים ועוד. כמובן שחלק מהשלכות אלו משפיעות על הצרכנים, הן בטיב היצירה והן בו

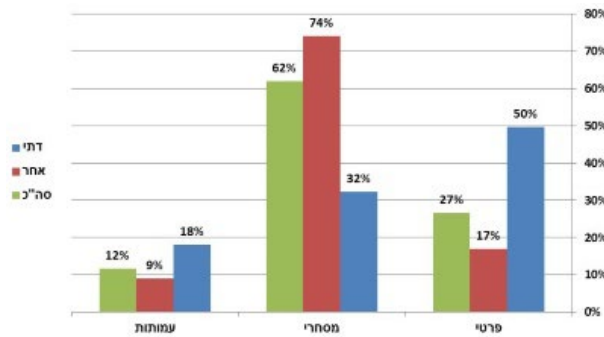
הספרים. מאז הצעת החוק דנים גורמים רבים בהשפעותיו האפשריות. בהמשך מובאים נתונים על המו"לות הישראלית בכלל. לנתונים אלו יש להוסיף מידע על מחירים, תמלוגים ועוד, שאינם באחריותה של הספרייה. הקורא הנבון יחבר את כל המידע ויסיק מסקנותיו – כל אחד ואחת לשיטתו.

במשך העשור האחרון ניתן לראות סטיות מסוימת ביחסי כמויות הוצאה לאור על ידי קבוצות המו"לות השונות. השנה 60% מהספרים יצאו על ידי מו"לים מסו (59% אשתקד), וברשויות שלטון (4%) והשכלה גבוהה (5%) אין שינוי גדול. ההוצאה העצמית (20%) גדלה על חשבון פרסומים של עמותות (11%), בהשוואה ל אשתקד).

לכמות הפרסומים של מוסדות להשכלה גבוהה צריך להוסיף גם 1,139 דוקטורטים ו-1,572 עבודות אקדמיות לתואר שני. בשני אלו רואים מגמה איטית של במהלך 12 השנים שבהן מתפרסם דו"ח זה. הדבר משקף שיפור במחויבות האוניברסיטאות להנגשת התוצרת המדעית לכלל האוכלוסייה וכן את הגידול בפ האקדמית בישראל.

מעניין לציין את הבדלי הפרסום במזר הדתי לעומת כלל הוצאה. במגזר הדתי הוצאה לאור עצמית רוחת, במיוחד בספרות רבנית, ומגיעה לשיעור של 50% כלל הוצאה לאור. לעומת זאת, 74% מהספרים שאינם מיועדים למגזר הדתי יוצאים לאור בהוצאה מסחרית, ורק 17% בהוצאה עצמית ממש.

כמה מו"לים יש?

בשנים קודמות הספרייה פרסמה את הכמות הכוללת של גורמים שהוציאו לאור ספרים. אולם תמונה זו היא חלקית, כיוון שיש הבדלים גדולים בתחום ההוצאה הישראלית, שמעט מאד חברות נמצאות בה בצמרת, ואילו מאות רבות של מו"לים מוציאים ספר או שניים בשנה. כיצד נבדיל ביניהם? בטבלה הבאה – שהיא מורכבת - חולקו המו"לים לפי גודל ולפי פלח אוכלוסייה. כל שורה מתייחסת לפלח מו"לות אחר. בעמודות דורגו המו"לים, העמותות ויתר המפרסמים לפי כמות הכ שהוציאו לאור השנה.

התוצאות? רק 6 הוצאות מוציאות יותר מ-100 בשנה, כולם במגזר הכללי. **20 הוצאות גדולות אחריות על 52% מסך ההוצאה לאור המסחרית בישראל.** השו גדל ממוצע הספרים היוצאים לאור על ידי מו"ל, מ-9.8 לכמעט 11.

אחוז הספרים היוצאים לאור באופן פרטי לא השתנה בהרבה במגזר הכללי, אבל אחוז המוציאים השתנה בהחלט. חל גידול של 36% בכמות האנשים המוציאים באופן פרטי. גם מספר העמותות הדתיות המפרסמות ספרים גדל ב-31%, לעומת צמצום של 19% במו"לות החרדית המסחרית.

סוג מו"ל	בין 1-5	בין 6-10	בין 11-24	25-49	50-99	100 ומעלה	סה"כ מו"לים
אקדמי	58	6	6	2			72
עמותות דתיות	264	6	2				272
עמותות כלליות	163	7	5	1			176
מסחרי - דתי	137	14	14	3			168
מסחרי - כללי	216	42	35	13	14	6	326
פרטי-דתי	767	3	1				771
פרטי-כללי	543	6	1				551
ממשלתי	66	10	5	1			82
סה"כ	2214	94	68	20	16	6	2418

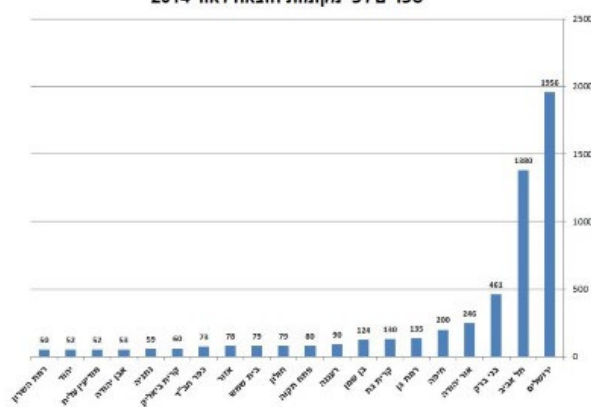
הוצאה "חצי עצמית"

הוצאה לאור של מו"ל שמתאפשרת תודות למימון המחברים היא תופעה המתרחבת בשנים האחרונות. רב הנסתר על הגלוי בתחום זה, שכן גם המו"לי המחברים מעדיפים שלא לפרסם את תמיכת המחברים במימון הספרים, מחשש לתגובות הציבור ולפגיעה בתדמית המחבר וההוצאה כאחד. לרוב מידע זה אינו בספר בצורה כלשהיא. למרות זאת, יש לנו מידע על כך שלפחות 7% מכלל הוצאה של מו"לות מסחרית היא במימון מלא של המחברים (הנתונים גבוהים בספרות). השערות הצוות היא שהמספרים עשויים להגיע ל-30% ואף יותר של השתפות משמעותית של המחברים בעלויות ההוצאה ואף לשיעור גבוה כשמדובר בספרי שירה מקוריים.

מקומות הוצאה לאור

בכל הנוגע למקום פעולתן של הוצאות לאור, נמשכות שתי מגמות מנוגדות. מצד אחד, ריכוז הדפוס המרכזי במקומות בולטים ממשיך להתחזק, כאשר ירו מובילה (31%) ואחריה תל אביב (22%), בני ברק (7%) אור יהודה (4%) וחיפה (3%). מצד אחר, מספר המקומות הכולל שבהם יצאו לאור ספרים ממשיך ועומד השנה על יותר מ-230 ערים ומקומות יישוב בישראל. לרשימת 20 היישובים המובילים נוספו השנה קריית ביאליק ואזור, ואילו הרצליה ובאר שבע נדחקו הרשימה.

ספרים לפי מקומות הוצאה לאור 2014

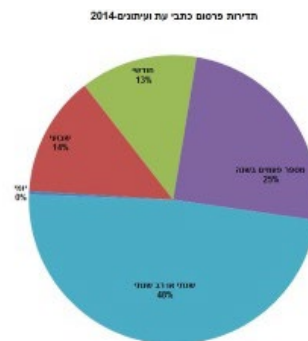
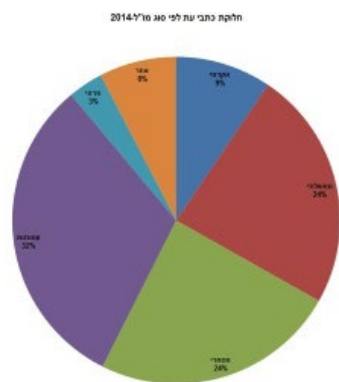
מאגר המו"לים

בספרייה הלאומית נבנה במשך השנים מאגר המו"לים הישראלי. בפרויקט המתקיים במהלך 2015 תבצע הספרייה טיוב של המאגר שיאפשר לזהות את הכ שיצאו לאור על ידי מו"ל מסוים, דרך היסטוריית ההתמזגויות ושינוי השם המאפיינים את הענף.

כתבי עת ועיתונים

לאחרונה, בנוסף לאיסוף עיתונות פיזית החלה הספרייה גם בקליטה דיגיטלית של גיליונות כתבי עת: 3,497 כתבי עת ועיתונים העבירו לספרייה הלאומית מ-31,000 גיליונות מודפסים ו-1,611 גיליונות מקוונים. העלייה הגדולה בכמות הגיליונות נובעת בעיקר משינוי בשיתוף הספירה ואיננה מעידה על קפיצה ב הגיליונות השוטפים בפעול.

כל החדשות באינטרנט? לא בדיוק. יש עדיין מה לקרוא עם ארוחת הבוקר. 15 עיתונים יוצאים באורח יומי ויותר מ-480 מגזינים, שבועונים ועלונים מקומיים נוחת שולחננו מדי שבוע או יותר. בסך הכול מגיעים לספרייה מדי שנה 3,679 כתבי עת ועיתונים במגוון רחב של נושאים. למספר זה יש להוסיף מגוון רחב של מוסדות, דפים לפרשת השבוע וחומר מקומי נוסף שלא כולו מגיע לספרייה.

בשנה האחרונה השיקה הספרייה הלאומית אתר ניסויי (הפעיל רק מתוך בניין הספרייה) בשם **עיתונות**. האתר מכיל גיליונות עיתונים ברמה יומית ובעתיד יתאפי חיפוש מלים מתוך הטקסט, כמו שכבר מתאפשר באתר **עיתונות יהודית היסטורית**, המשותף לספרייה הלאומית ולאוניברסיטת תל אביב, והפעיל מזה יותר שנה ומכיל למעלה יותר מ-1,200,000 דפי עיתונות סרוקים, מישראל ומחו"ל, בטווח השנים 1843-1987.

הספר האלקטרוני

מגמת הגידול ההדרגתי בפרסום המקוון ממשיך (גידול של 17%). השנה מקלטו במערכות הספרייה 417 ספרים אלקטרוניים, 317 שיצאו לאור השנה ו-100 במחנית השלמה משנים קודמות. 20% יוצאים לאור באופן עצמאי לגמרי, על ידי המחברים. יותר מ-20% יוצאים על ידי חברות שעוסקות בהוצאה עצמית. כמ הספרים יצאו לאור על ידי מסחרי.

מסיבות של זכויות יוצרים עותקי הספרים האלקטרוניים שברשות הספרייה נגישים מתוך בניין הספרייה בלבד.

השנה הספרייה החלה לקלוט לאוספיה גם **ספרים מוקלטים**, סוגה התופסת תאוצה בישראל, כמקובל בחו"ל. 489 ספרים כאלו, מרביתם של חברה אחת, ו לשימור במערכות הספרייה. בהקלטות אלו מושמעות יצירות ספרות מוכרות, בתחום ספרי הילדים ופרוזה, מפיהם של קריינים.

